

ВІДГУК

офіційного опонента доктора педагогічних наук, професора

Прошкіна Володимира Вадимовича

про дисертацію Карпенко Юлії Петрівни «Формування готовності майбутніх сімейних лікарів до науково-дослідної діяльності у процесі професійної підготовки», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки

Актуальність обраної для дослідження теми зумовлена тим, що прагнення українських медичних університетів до європейського та світового освітнього простору вимагає значного зростання ролі науково-дослідної роботи студентів у процесі професійної підготовки. Розвиток освіти та науки в провідних країнах світу – єдиний комплексний процес, у якому університетам традиційно надана пріоритетна роль. Професійна підготовка майбутніх лікарів і власні університетські дослідження тісно інтегровані, постають єдністю набуття та передачі знань молодому поколінню. Водночас у медичних ЗВО України науково-дослідна робота недостатньо пов'язана з процесом навчання. Рівень наукової діяльності та її інтеграції з освітнім процесом не забезпечує необхідної підготовки висококваліфікованих медичних кадрів. Наукову роботу часто здійснюють формально, тому випускники університетів, зокрема, сімейні лікарі, недостатньо використовують досягнення науки в професійній діяльності.

Разом із тим, як слушно зауважує аспірантка, в умовах соціальних та економічних викликів, спричинених пандемією COVID-19, місія сімейних лікарів стає надзвичайно важливою. У сучасних реаліях проблема формування здатності студентів-медиків до самостійного оволодіння знаннями, досвідом та компетентностями стає особливо актуальною. Крім того, розвивати потенціал майбутніх фахівців, стимулювати до наукових досліджень, підвищувати якість медичної освіти допомагає саме науково-дослідна діяльність. Вона уможливорює розвиток інтелектуальних здібностей, дослідницьких умінь, творчого потенціалу тощо. Це яскраво свідчить про **сучасність, актуальність і доцільність** наукового дослідження дисертантки.

Дисертація є складовою частиною комплексних програм науково-дослідної роботи кафедри педагогіки Одеського національного університету імені І. І. Мечникова «Університетська педагогічна освіта: історія, теорія і перспективи розвитку в умовах глобалізації» (номер державної реєстрації 0107U003865), з 2019 року – «Освіта дорослих в Україні та світі» (номер державної реєстрації 0119U002443).

Структура роботи є логічною й адекватно відображає траєкторію руху теоретико-експериментального дослідження. Основний зміст дисертаційної роботи свідчить про широку ерудицію здобувачки, її здатність до системного охоплення різних аспектів досліджуваних педагогічних явищ і процесів, критичність і креативність професійного мислення.

Викликає інтерес проведений аналіз стану досліджуваної проблеми в педагогічній теорії та практиці. Зокрема, імпонують розкриті види науково-дослідної діяльності здобувачів освіти (рис. 1.1.1), функції науково-дослідної діяльності майбутніх сімейних лікарів (с. 49, 50) тощо.

Унаслідок узагальнення поглядів науковців, конкретизовано сутність низки понять: «науково-дослідна діяльність майбутніх сімейних лікарів», «готовність майбутніх сімейних лікарів до науково-дослідної діяльності». Заслуговує на схвалення уважне ставлення дисертантки до понятійно-термінологічного апарату дослідження. Простежено основні підходи до висвітлення сутності цих понять у наукових джерелах, що висвітлюють методичні, психологічні, дидактичні аспекти окреслених дефініцій.

Уточнено критерії та показники готовності до науково-дослідної діяльності за кожним компонентом, а саме: персональний (характер вияву у майбутніх лікарів інтересу до предмету та процесу науково-дослідної діяльності, прагнення до творчості, професійного самовдосконалення, пізнання), змістовий (правильність та широта дослідницьких і медичних знань), процесуальний (рівень сформованості технологічних, комунікативних, організаційних, іншомовних, рефлексивних умінь). Уточнення критеріїв та показників дало змогу визначити рівні сформованості готовності майбутніх

сімейних лікарів до науково-дослідної діяльності: високий, достатній, початковий.

Авторкою визначено структурні компоненти науково-дослідної діяльності майбутніх сімейних лікарів: аксіологічний, теоретичний та операційний. Подано компоненти готовності майбутніх сімейних лікарів до науково-дослідної діяльності: мотиваційно-цільовий, когнітивно-інформаційний та процедурно-функціональний (рис. 2.1.1.).

Характеризуючи наукову новизну виконаного дослідження, слід відзначити, що дослідницею вперше визначено, теоретично обґрунтовано та експериментально перевірено педагогічну технологію формування готовності майбутніх сімейних лікарів до науково-дослідної діяльності (яка реалізується за етапами: спонукально-підготовчим, змістово-процесуальним, аналітико-результативним).

Нам імпонує представлене авторкою в підрозділі 3.2 розкриття змісту зазначених етапів. Доцільним вважаємо методичний інструментарій реалізації етапів педагогічної технології, що подано в підрозділі 3.3.

Практична значущість дослідження полягає в тому, що технологія формування готовності майбутніх сімейних лікарів до науково-дослідної діяльності пройшла експериментальну апробацію та може бути використана викладачами в процесі професійної підготовки здобувачів освіти цього фаху. Погоджуємося з авторкою дослідження, що апробований методичний доробок може бути реалізований у професійній підготовці та на курсах підвищення кваліфікації сімейних лікарів для організації наукових досліджень та професійної самореалізації. Теоретичні положення та практичні напрацювання можуть бути використані при створенні навчально-методичних посібників, методичних рекомендацій з фахових навчальних дисциплін, для підготовки здобувачів освіти до написання магістерських робіт.

Виділимо ще низку переваг дослідження.

По-перше, авторкою обґрунтовано вагомість науково-дослідної роботи в умовах пандемії. Зазначено, що дослідницькі вміння, котрі передбачають

швидкий пошук, аналіз, синтез наукової інформації, її коректне застосування, допомагають швидко реагувати на проблеми з упровадження сучасних методів лікування, попередження паніки, а володіння інформаційно-комунікаційними технологіями слугує забезпеченню ефективної професійної діяльності в он-лайн режимі.

По-друге, заслуговує на схвалення реалізація експертної оцінки складових різних компонентів готовності до науково-дослідної діяльності (таблиці 2.2.1, 2.2.2).

По-третє, доцільним вважаємо виділення чинників, що негативно впливають на готовність до науково-дослідної діяльності першокурсників (рис. 3.2.1 – 3.2.4). Це уможливило розроблення алгоритму роботи викладача (етапи, заходи) для виявлення та подолання чинників, які негативно впливають на готовність студентів до науково-дослідної діяльності (таблиця 3.3.1.1).

У четверте, цікавою є обґрунтування та розроблення змісту діяльності різних форм роботи зі студентами: предметний гурток і клуб, науково-проблемна група, волонтерський загін, науковий гурток, дослідження протягом практичних занять в закладах охорони здоров'я, виробничої практики, тьюторіат, міжпредметний тренінг, лекторська група, участь у науково-практичних студентських конференціях, конгресах, науково-практичних семінарах тощо.

Зазначимо, що робота містить значну кількість рисунків і таблиць. Матеріали, подані у 18 додатках сприяють повноті сприймання основного тексту.

Результати дослідження впроваджено в діяльність 5 ЗВО (Івано-Франківський національний медичний університет, Одеський національний медичний університет, Українська медична стоматологічна академія, Тернопільський державний медичний університет імені І. Я. Горбачевського, Черкаська медична академія). Упровадженням охоплено низку регіонів України, про що свідчать відповідні довідки. Це відображає також і перспективи подальшого поширення отриманих результатів дослідження в освітянській практиці України.

Основні положення і результати дисертаційної роботи доповідались і обговорювались на 5 міжнародних і всеукраїнських конференціях.

Аналіз публікацій засвідчив їхню відповідність (кількісну і якісну) вимогам щодо оприлюднення результатів дисертаційного дослідження. Результати дослідження опубліковано у 16 одноосібних наукових та науково-методичних публікаціях автора, зокрема: 9 статей у вітчизняних фахових виданнях, 1 – у зарубіжному науковому виданні, 5 – у матеріалах конференцій, 1 – навчальний посібник.

Анотація стисло і коректно відображає зміст і результати виконаної дослідницької роботи.

Зазначене дає підстави класифікувати дисертаційне дослідження Карпенко Юлії Петрівни як завершене теоретико-експериментальне дослідження, що містить нові наукові положення, має вагоме теоретичне та практичне значення.

Однак, проведене дослідження не позбавлене певних недоліків. Тому вважаємо за необхідне подати зауваження, які виникли в процесі опрацювання матеріалу дисертації:

1. У першому розділі (підрозділ 1.2, с. 47 – 49) розкрито компоненти науково-дослідної діяльності майбутніх сімейних лікарів. На нашу думку, варто більш ґрунтовно схарактеризувати теоретичний та операційний компоненти цієї діяльності.

2. У другому розділі (підрозділ 2.1), висвітлюючи структуру досліджуваної готовності майбутніх сімейних лікарів, доцільно детально розкрити ті особистісні якості, які формуються у студентів у процесі науково-дослідної діяльності.

3. Потребують більш ретельного аналізу рефлексивні вміння здобувача вищої медичної освіти з позиції їхньої актуалізації в професійній діяльності сімейного лікаря.

4. Науково цінним вважаємо матеріали пілотажного дослідження (с. 124 – 127), але вони дещо перевантажують основний текст дисертації, тому бажано їх було розмістити в Додатках.

5. Важливо було б встановити, які саме форми та методи роботи зі студентами виявилися найбільш ефективними для реалізації мети дослідження.

Проте висловлені зауваження мають дискусійний характер і не впливають на загальне позитивне враження щодо дисертаційної роботи.

Результати проведеного дослідження дають підставу вважати, що визначені завдання реалізовано, мету досягнуто, сукупність отриманих наукових положень має важливе значення для теорії і методики професійної підготовки майбутніх лікарів.

Аналіз дисертації та опублікованих праць дає підстави для висновку про те, що дисертаційна робота «Формування готовності майбутніх сімейних лікарів до науково-дослідної діяльності у процесі професійної підготовки» є самостійною, завершеною науковою роботою, відповідає вимогам наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог щодо оформлення дисертації» (zareestrovano в Міністерстві юстиції України від 03 лютого 2017 р. за № 155/30023), та пп. 9–18 «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії» (затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 6.03.2019 р. за № 167), а її авторка Карпенко Юлія Петрівна заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки.

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри комп'ютерних наук
і математики
Київського університету
імені Бориса Грінченка

В. В. Прошкін

